

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

III etap edukacyjny

Poziom III.0 – dla początkujących

Cele kształcenia - wymagania ogólne

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze);
- 10) sport (np. popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
- 14) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.

2. Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników).

3. Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) znajduje w tekście określone informacje;
- 3) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu).

4. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
- 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) opisuje swoje upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
- 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość.

5. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
- 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) opisuje swoje upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
- 6) opisuje intencje i plany na przyszłość.

6. Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) stosuje formy grzecznościowe;
- 3) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia;
- 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
- 6) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 8) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.

7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
- 3) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 4) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby.

8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach);
- 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.

9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).

10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.

11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.

13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Poziom III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego

Cele kształcenia - wymagania ogólne

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);

- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
- 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia);
- 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);
- 14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);
- 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu między kulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.

2. Uczeń rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
- 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

5. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. notatka, ogłoszenie, zaproszenie, pozdrowienia, życzenia, wiadomość, ankietka, pocztówka, e-mail, opis, krótki list prywatny):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje poglądy, uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

6. Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
- 3) stosuje formy grzecznościowe;
- 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
- 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
- 9) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 10) prosi o radę i udziela rady;
- 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
- 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.

7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, pocztówka, krótki list prywatny) w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
- 3) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
- 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
- 7) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 8) prosi o radę i udziela rady;
- 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.

8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach), audiowizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;
- 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.

9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, pisanie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).

10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.

11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.

13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

Znajomość języków obcych nowożytnych jest warunkiem pełnego, aktywnego uczestnictwa młodych Polaków w życiu społeczności europejskiej i globalnej. Promowanie różnorodności językowej jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej.

Za podstawowy cel kształcenia w nauczaniu języków obcych nowożytnych przyjęto skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Priorytetem jest zatem umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym. Oprócz umiejętności językowych szkoła, poprzez nauczanie języka obcego, kształtuje postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur.

Warunkiem rozwijania umiejętności językowych na III etapie edukacyjnym jest zapewnienie uczniom kontynuacji nauki języka obcego nowożytnego nauczanego w szkole podstawowej. Nauczyciele powinni właściwie określić i wykorzystać zdobyte przez uczniów w szkole podstawowej umiejętności językowe. W tym celu konieczne jest przeprowadzenie testów, które pozwolą na zakwalifikowanie uczniów do odpowiednich grup zaawansowania.

Na III etapie edukacyjnym określono dwa poziomy nauczania języków obcych nowożytnych: poziom III.0 – dla początkujących i poziom III.1 – dla kontynuujących naukę, który ma wymagania zbliżone do poziomu A2, w sze ściostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości), zdefiniowanej przez Radę Europy¹.

KOMENTARZ DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

Magdalena Szpotowicz, Anna Sikorzyńska, Małgorzata Szulc-Kurpaska, Beata Trzcińska, Joanna Gregorczyk, Barbara Czarnecka-Cicha

I. Założenia ogólne

Opis dotyczący nauki języków obcych opiera się na następujących założeniach przyjętych dla wszystkich przedmiotów:

- jest sformułowany w języku wymagań,
- zawiera standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminów zewnętrznych,
- zapewnia wyraźną ciągłość kształcenia pomiędzy gimnazjum i liceum,
- dostosowuje wymagania do obniżonego wieku szkolnego uczniów.

1. Komunikacja

Za podstawowy cel kształcenia językowego przyjęto umiejętność skutecznego porozumiewania się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Nacisk położony jest więc na umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym.

2. Kompetencje kluczowe

Ważnym punktem odniesienia w formułowaniu wymagań ogólnych i szczegółowych dla uczących się języka obcego były zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy dotyczące rozwijania kompetencji kluczowych w uczeniu się przez całe życie. Oprócz kompetencji porozumiewania się w językach obcych, wymagania zawarte w tekście podstawy dotyczą też takich kompetencji kluczowych jak: umiejętności uczenia się, kompetencji informacyjnej, społecznej i obywatelskiej oraz świadomości kultury i umiejętności wyrażania jej.

3. Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)

Jednym z ważnych założeń opisu wymagań nauczania języka obcego na wszystkich etapach edukacyjnych było stworzenie dokumentu nawiązującego do Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment) opracowanego w Radzie Europy. Dokument ten określa sześciostopniowy system poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych pozwalający na stosowanie powszechnie akceptowanego standardu pomiaru (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości). Oprócz etapu pierwszego (klasy I–III), gdzie nauczanie języka obcego powinno być spójne z kształceniem zintegrowanym i zostało włączone w zapis innych wymagań dla tego etapu, wszystkie pozostałe etapy kształcenia językowego można odnieść do ESOKJ. Należy jednak pamiętać, że ESOKJ został opracowany z myślą o uczniach dorosłych, natomiast wymagania zapisane w podstawie programowej są dostosowane do możliwości uczniów w różnym wieku i na różnych etapach rozwoju. Dlatego też związek z ESOKJ ma charakter nawiązania, a nie bezpośredniego odniesienia.

II Zasady konstrukcji i budowa dokumentu

1. Zasada kumulatywności

Warto zauważyć, że w podstawie programowej dla języka obcego, podobnie jak w całym dokumencie podstawy, obowiązuje zasada kumulatywności. Oznacza to, że na wyższym etapie edukacyjnym obowiązują wymagania z etapów poprzednich. Wymagania te nie są powtórzone, o ile powtórzenie nie wiąże się z rozszerzeniem lub pogłębieniem danego zagadnienia. Dlatego też nauczyciele oraz twórcy programów i podręczników powinni zapoznać się nie tylko z podstawą do konkretnego etapu

edukacyjnego, ale i z wymaganiami do wcześniejszych etapów. Zawarte w wymaganiach szczegółowych umiejętności w dużej mierze są przykładami powtórzenia z rozszerzeniem lub pogłębieniem danej umiejętności. Ponadto, zapis dotyczący języka obcego dla każdego poziomu należy traktować jako całość, w której niektóre wymagania determinują poziom innych. Dotyczy to na przykład pierwszego wymagania szczegółowego, które na kolejnych etapach pokazuje, jak przechodząc z jednego poziomu na drugi, w miarę poszerzania się zakresu środków językowych, uczeń jest w stanie realizować wymagania w sposób coraz bardziej złożony, stopniowo zbliżając się do kompetencji komunikacyjnej rodzimych użytkowników języka.

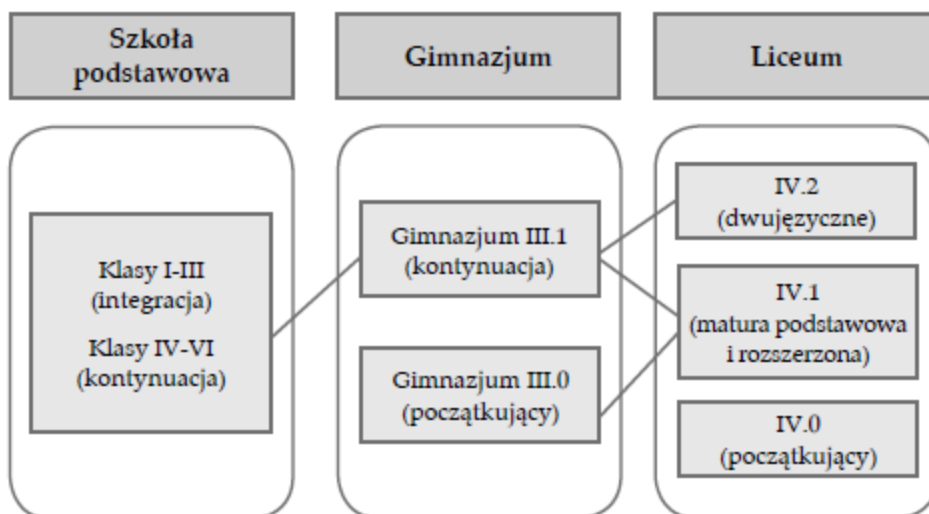
Rosnący poziom trudności i złożoności wymagań wobec ucznia odzwierciedlony jest w zmieniających się elementach opisu dla poszczególnych etapów i poziomów, np. w typach i stopniu trudności tekstów do czytania, słuchania i pisania, w złożoności sytuacji komunikacyjnych, z którymi uczeń ma sobie poradzić oraz w wymaganym zasobie środków językowych. Na przykład, w pierwszym wymaganiu szczegółowym podana została lista tematów, w ramach których uczniowie mają wykazać się umiejętnościami językowymi.

Lista ta jest podobna dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, a wręcz taka sama dla poziomu podstawowego i rozszerzonego szkoły ponadgimnazjalnej. Jednak dla każdego z tych etapów i poziomów obowiązuje inny zakres środków językowych i umiejętności, którymi uczeń ma się posługiwać w ramach danej tematyki. Poziom tych środków i umiejętności jest określony w „główce” pierwszego oraz pozostałych wymagań szczegółowych dla każdego etapu i poziomu.

2. Kontynuacja nauki

W związku z tym, że pierwszy język obcy nauczany jest obecnie od pierwszej klasy szkoły podstawowej, a drugi język obcy będzie obowiązkowy od gimnazjum, w podstawie dla języka obcego przewidziano wiele wariantów odpowiadających różnym sytuacjom, wynikającym z kontynuacji lub rozpoczęcia nauki danego języka na kolejnych etapach edukacyjnych.

Poniższy wykres ilustruje możliwości kontynuacji.

Pierwszy język obcy rozpoczynany w szkole podstawowej ma zapewnioną kontynuację w gimnazjum (wariant III.1) a potem w szkole ponadgimnazjalnej (wariant IV.1). Wariant IV.1 występuje w dwóch wersjach: podstawowej i rozszerzonej. Uczeń, który kontynuuje naukę przez 12 lat, czyli od początku szkoły podstawowej, powinien przygotować się do zdania matury na poziomie rozszerzonym. W szkole ponadgimnazjalnej język obcy może być też kontynuowany w klasach dwujęzycznych – wtedy uczniowie realizują wariant IV.2. Na tym etapie edukacyjnym istnieje też możliwość rozpoczynania nauki nowego języka obcego od początku. Na taką sytuację przewidziano wariant IV.0.

3. Struktura wymagań ogólnych i szczegółowych

Podstawa programowa dotycząca języka obcego nowożytnego zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne oraz treści nauczania i umiejętności, wyrażone w postaci wymagań szczegółowych. W ramach celów kształcenia zostało określonych pięć obszarów rozwijania kompetencji językowej uczniów. Pierwszym z nich jest znajomość środków językowych. Kolejne cztery omawiają formy aktywności uczniów dotyczące wypowiedzi w języku obcym: rozumienie, tworzenie, reagowanie i przetwarzanie. Podział ten odpowiada definicji kompetencji komunikacyjnej zawartej w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego. Zgodnie z tą definicją kompetencja komunikacyjna przejawia się w następujących działaniach językowych: rozumieniu i tworzeniu tekstów (działania receptywne i produktywne) oraz w działaniach interakcyjnych i mediacyjnych. W podstawie programowej wszystkie te rodzaje aktywności są realizowane w formie ustnej i pisemnej.

Rozumienie wypowiedzi obejmuje słuchanie i czytanie, tworzenie wypowiedzi odnosi się do mówienia i pisanie, a reagowanie oraz przetwarzanie integrują wszystkie cztery

sprawności językowe. Cele w podstawie programowej są wyrażane w formie operacyjnej, a więc wskazują na to, co uczeń potrafi wyrazić lub zrozumieć w języku obcym.

Wymagania ogólne

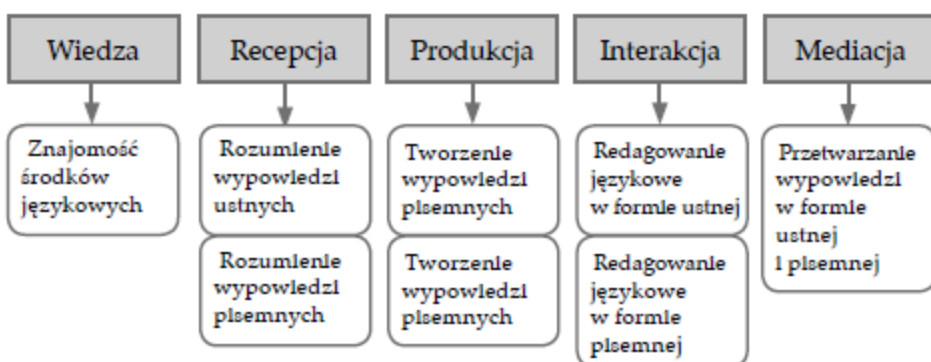
Na wszystkich etapach edukacyjnych i we wszystkich wariantach zapisu, z wyjątkiem edukacji wczesnoszkolnej, wymagania ogólne dla języka obcego składają się z pięciu części:

- I. Znajomość środków językowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Taki układ zapisu został przyjęty, aby nawiązać do definicji kompetencji komunikacyjnej z Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania szczegółowe

Wymagania szczegółowe – treści nauczania i umiejętności są rozwinięciem celów ogólnych, a zatem również odnoszą się do działań językowych zawartych w ESOKJ, które wymieniono powyżej.

Punkt pierwszy: znajomość środków językowych to informacja o tym, jakimi środkami, czyli jakim zasobem wiedzy gramatycznej, słownictwa, wiedzy o wymowie oraz pisowni posługuje się uczeń. Można więc powiedzieć, że w tym punkcie zapisana jest informacja o poprawności językowej w różnych aspektach, bo zwracamy uwagę nie

tylko na poprawność gramatyczną, ale i na zasób słownictwa oraz poprawną pisownię i wymowę. Na różnych poziomach zapis ten różni się określeniem stopnia zaawansowania tej wiedzy.

Na przykład, kończąc szkołę podstawową (II etap edukacyjny) „uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych...”, a na poziomie rozszerzonym w szkole ponadgimnazjalnej (IV etap edukacyjny) „uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych”.

Dalej w tym samym punkcie podano informację o tym, w zakresie jakich tematów uczeń powinien posługiwać się językiem na danym poziomie kształcenia.

Na wszystkich etapach edukacyjnych i na wszystkich poziomach (z wyjątkiem edukacji wczesnoszkolnej) lista tematów jest podobna, chociaż w miarę rosnącego poziomu zaawansowania tematów przybywa, a przykładowe sytuacje lub grupy leksykalne stają się bardziej złożone lub szczegółowe.

Oto dwa przykłady takich różnic.

Przykład:

II etap edukacyjny (po 6 latach nauki w szkole podstawowej)

Podróżowanie i turystyka (środki transportu, kierunki świata)

III etap edukacyjny (po 9 latach nauki, czyli po gimnazjum, kurs kontynuujący po szkole podstawowej)

Podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie)

Poza tym, że na wyższych poziomach przykłady przedstawione w tematach są liczniejsze i odnoszą się do mniej typowych sytuacji użycia języka, warto zwrócić uwagę na fakt, iż są to jedynie przykłady, a nie zamknięta lista pomysłów.

Należy też zwrócić uwagę na to, że ze względu na poziom zaawansowania albo wiek uczniów te same tematy będą realizowane w różny sposób. Na przykład, w temacie podróżowanie i turystyka po szkole podstawowej uczeń powinien posługiwać się takim słownictwem jak: samochód, pociąg, samolot, autobus, rower, statek, ciężarówka, motocykl, oraz północ, południe, wschód, zachód, lewo/prawo, po lewej/prawej stronie, itd. W tym samym temacie po gimnazjum do powyższego słownictwa dodać należy: kolejne środki transportu, tj. metro, hulajnoga, autokar, wskazywanie drogi, rezerwację miejsca w hotelu, uzyskiwanie informacji o zabytkach, zamawianie posiłków, planowanie

wycieczki czy opisywanie zwiedzanego miejsca).

Przykłady tematów mogą się czasem wydawać zbyt zaawansowane dla uczniów danego etapu edukacyjnego. Należy wtedy zwrócić uwagę na zapis w „główce” wymagania, który podaje zakres języka, którego od ucznia oczekujemy w ramach danego tematu (bardzo podstawowy, podstawowy, bogaty). I tak w temacie życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość) problemy społeczne to także kłótnia między koleżankami, a niekoniecznie szczegółowa wiedza na temat niepokojów społecznych w Wielkiej Brytanii lat osiemdziesiątych.

Treści nauczania obejmują również opis wymagań szczegółowych dla rozumienia, tworzenia, reagowania i przetwarzania wypowiedzi. Każda z tych grup wymagań szczegółowych jest podzielona na formę ustną i pisemną. Tak więc rozumienie wypowiedzi ze słuchu obejmuje rozumienie poleceń i zwrotów codziennego użytku oraz rozumienie ogólnego sensu prostego tekstu.

Wydaje się ważne, aby uczniowie potrafili określić główną myśl tekstu z uwagi na to, że w życiu codziennym mogą znaleźć się w sytuacji, w której będą musieli zrozumieć tekst słuchany nawet wtedy, gdy nie wszystkie słowa będą im znane. Pozostałe wymagania szczegółowe w zakresie rozumienia tekstu słuchanego to wyszukiwanie prostych informacji, określanie intencji rozmówców oraz rodzajów sytuacji komunikacyjnych. W zakresie rozumienia tekstu czytanego określa się, że uczeń rozumie ogólny sens tekstu, wyszukuje proste informacje szczegółowe i rozpoznaje różne rodzaje tekstów.

W obszarze tworzenia wypowiedzi zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej, uczeń opisuje ludzi, przedmioty i miejsca, oraz opowiada o czynnościach dnia codziennego, a także przedstawia swoje upodobania i uczucia.

Jeżeli chodzi o reagowanie językowe, to uczeń udziela podstawowych informacji na swój temat (w formie ustnej i pisemnej), a także wyraża podziękowania (w formie ustnej i pisemnej) oraz przekazuje swoje emocje (w formie ustnej).

Przetwarzanie informacji wysłuchanych lub przeczytanych (zwane również mediacją) jest realizowane w formie ustnej i pisemnej. Oznacza to, że uczeń streszcza lub parafrazuje tekst usłyszany lub przeczytany w języku obcym.

Tekst przetworzony może być wyrażony w formie ustnej lub pisemnej zarówno w języku obcym, jak i w języku ojczystym ucznia.

Dodatkowo, poza tymi czterema działaniami językowymi, uczeń rozwija umiejętności uczenia się w postaci: dokonywania samooceny, współdziałania w grupie, wykorzystania różnych źródeł informacji, rozwijania strategii komunikacyjnych oraz buduje świadomość językową w języku obcym i ojczystym.

Czasowniki operacyjne

Wymagania szczegółowe zostały zapisane w postaci czasowników operacyjnych. Dzięki temu można dość precyzyjnie opisać to, co uczeń jest w stanie zrobić posługując się językiem, czyli jakie cele komunikacyjne może osiągać po każdym etapie nauki. Taki zapis pomaga nauczycielowi planować pracę i monitorować postępy uczniów. Zestaw wymagań szczegółowych to taka lista „rzeczy” do nauczania.

Wszystkie wymagania szczegółowe można też podzielić na dwie grupy:

1. Dotyczące wymagań wewnątrzszkolnych i zewnątrzszkolnych, które można przełożyć na zadania egzaminacyjne służące do sprawdzenia umiejętności i wiedzy językowej. Sprawdzian taki może mieć formę kartkówki czy dłuższego testu przeprowadzanego przez nauczyciela lub może być egzaminem zewnętrznym (np. matura). Przykłady takich czasowników to opisuje, przedstawia, rozumie, rozpoznaje, zapisuje, przekazuje ustnie/pisemnie...
2. Dotyczące wymagań wewnątrzszkolnych, które są możliwe do sprawdzenia tylko bezpośrednio przez nauczycieli, np. podczas lekcji. Czasowniki te zawarte są w wymaganiach umieszczonych na końcu wymagań szczegółowych dla etapów II–IV: współdziała w grupie, dokonuje samooceny, korzysta ze źródeł informacji, stosuje strategie komunikacyjne, posiada świadomość językową.

Gimnazjum – III etap edukacyjny

III etap edukacyjny nawiązuje w większości wymagań do poziomu A2 w skali ESOKJ. Na tym etapie wyróżniamy dwie wersje podstawy programowej: III.0. dla rozpoczynających naukę oraz III.1. dla kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej. Zasadniczą różnicą jakościową pomiędzy uczniami realizującymi te dwie wersje podstawy będzie zapewne zasób środków językowych, którymi będą się posługiwać.

Wersja III.0. (dla rozpoczynających naukę) zakłada, że uczeń opanuje dość duży wachlarz umiejętności językowych, charakterystycznych dla poziomu A2, jednak będzie się jeszcze posługiwał bardzo ograniczonym zasobem środków językowych, typowym dla niższego poziomu.

W wersji III.1. przeznaczonej dla uczniów kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej zakłada się, że uczeń opanuje szerszy zakres umiejętności (niektóre nawet typowe dla poziomu B1), ale przede wszystkim będzie posługiwał się zdecydowanie szerszym zasobem środków językowych. Poziom tej wersji podstawy można określić jako A2+ (poziom pośredni między A2 i B1 przewidziany w ESOKJ).

IV. Różnice wymagań na poszczególnych etapach

Podstawa programowa opisuje oczekiwany przyrost wiedzy dość ogólnie, ale zwraca uwagę na podstawowe różnice i pokazuje pewną tendencję. Na przykład w wymaganiach ogólnych, w zakresie znajomości środków językowych dla poziomu IV.0 mamy zapis: „Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (...)”, dla poziomu IV.1.P: „Uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (...)”, a dla poziomu IV.1.R: „Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (...)”. W ten sposób zwraca się uwagę na to, że na dany temat można wypowiadać się na różnym poziomie językowym, jak również, że ta sama umiejętność, np. rozumienia głównej myśli tekstu, może być sprawdzana na podstawie tekstów znacznie różniących się stopniem trudności, wynikającym z użytych środków językowych.

W miarę wzrostu poziomu poszerzany jest nieco zakres tematyczny (pewną różnicę widać zwłaszcza między szkołą podstawową i gimnazjum oraz między gimnazjum i szkołą ponad gimnazjalną), a wymagania szczegółowe są przeformułowywane i poszerzane. Na wyższych poziomach pojawia się na przykład umiejętność argumentowania, komentowania, rozróżniania stylu formalnego i nieformalnego itp.

Najbardziej czytelna wskazówka pojawia się w wymaganiach szczegółowych w „główce” wprowadzającej poszczególne umiejętności z danego zakresu. Na przykład w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnej można zauważyć kilka różnic związanych z wymaganymi umiejętnościami.

Poziom IV.0

Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka

Poziom IV.1.P

Uczeń rozumie ze słuchu proste, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka

Poziom IV.1.R

Uczeń rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne) w różnych warunkach odbioru.

Porównując te zapisy, widzimy wyraźnie jak zmieniają się wymagania. Na poziomie IV.0 sprawdzana jest umiejętność rozumienia ze słuchu bardzo prostych, krótkich tekstów wypowiadanych powoli i wyraźnie. Na poziomie IV.1.P teksty są dłuższe, już nie tak bardzo proste, zwiększa się też ich różnorodność i tempo ich czytania. Na poziomie IV.1.R, odpowiadającym poziomowi B2+ w skali ESOKJ, uczeń powinien zrozumieć większość tekstów wypowiadanych w danym języku obcym.

Aby przybliżyć spodziewany poziom umiejętności na podstawie zapisanych w projekcie podstawy wymagań, poniżej umieszczono przykłady typowych zadań dla ucznia.

Poniższe zadania i przykładowe wypowiedzi uczniów w najczęściej nauczonym języku angielskim pokazują różnice w poziomie wykonania tego samego zadania przez uczniów na różnych etapach edukacyjnych i uczniów realizujących różne warianty podstawy programowej.

- Wymaganie 4.1: Uczeń opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, czynności

Zadanie: opisz jednego ze swoich domowników lub kolegów

Język obcy rozpoczynany w gimnazjum:

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is tall and slim.

Język obcy kontynuowany w gimnazjum:

Uczeń tworzy krótkie i zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is quite tall, about 170 cm, and she's very slim. She's got long black hair. She often wears jeans.

Liceum, poziom podstawowy:

Uczeń tworzy krótkie, zrozumiałe wypowiedzi ustne

My sister is very attractive. She's rather tall and slim. She's got perfect figure and she's got beautiful long black hair. She wears casual clothes and looks very good in jeans and a shirt.

Liceum, poziom rozszerzony:

Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe dłuższe wypowiedzi ustne

My sister is an attractive girl: she's quite tall, although not too tall, very slim, with perfect figure and she's got lovely long black hair. She looks very good in classic jeans and a shirt. Smart casual is her style.

- Wymaganie 6.6./6.7/6.4 (na różnych etapach to wymaganie ma inny numer):

Uczeń prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia

Zadanie: Jesteś u znajomych i chcesz skorzystać z telefonu. Poproś o pozwolenie

Język obcy rozpoczynany w gimnazjum:

Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach

Can I make a phone call?

Język obcy kontynuowany w gimnazjum:

Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach

Excuse me, I'd like to make a phone call. Can I use your phone?